

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 360 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 540 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 540 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rekopisi se ne vračajo, nevrnjeni
pisma se ne prejemajo, tiskarstva
telefon št. 2050, upravitelja št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ulici št. 6 - Lekovni
računi: Ljubljana št. 10.6 in št. 11.49
za inozemstvo, Zagreb št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Ceneoglasov
1 slop. poln-vrsta
mail oglasi po 150
in 20, večji oglasi
nad 45 mm v širini
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
v pr. vrstici
naročniku
Izde od 4 zbiraj
razen pondelika in
dneva po prazniku

Potrebna beseda

Ce bi ne bilo v Belgradu notranje politične krize, bi se bila gotovo bolj opazila vest, da g. Mussolini ne želi samo obnoviti z Jugoslavijo tako zvanega pakta prijateljstva, ampak da bi odnose med Italijo in Jugoslavijo rad postavil na resnično solidno in trajno podlago.

Ne vemo, koliko in da li so sploh te vesti utemeljene na istini; saj obnašanje italijanske vlade v zadnjih letih ni kazalo, da bi stremela za resnično prijateljskimi in iskrenimi odnosi z našo državo. Ravno nasprotno: fašizem, ki vlada Italiji, ni zamudil nobene prilike, da ne bi pokazal do nas sovražnih čustev, nas žalil in do skrajnosti izzival. Vest o prijateljskih namerah do nas prihaja iz Rima istočasno, ko so deportirali na močvirne, okužene in brezljudne otoke celo vrsto jugoslovanskih kulturnih delavcev iz Primorja ter nameravajo izgnati tjakaj še druge. Če pa g. Mussolini res hoče stopiti do Jugoslavije v odkritosrčno prijateljsko razmerje, nas to kljub vsem prizadežim krivicam in žalitvam iskreno veseli, kakor nas veseli vsak korak in vsaka akcija, ki služi utrditvi miru, prav posebno, če izhaja od naših sosedov, s katerimi imamo toliko dotikajočih se velikih interesov.

Jugoslavija in Italija moreta lahko najti podlago za sporazum, ki bi bil obema državam v največjo korist z ozirom na njuno prevažno politično pozicijo in možnosti gospodarskega razvoja na jugu in jugovzhodu Evrope kakor tudi v obrambo po svetovni vojni ustvarjenega stanja v svetu, ako Italija rešpektira našo neodvisnost in po naravi dano stališče na Balkanu. Da pa je ta sporazum trajen, zanesljiv in resnično prijateljski, je pa neobhodno treba še nečesa drugega.

Italija vlada nad skoro pol milijonom Jugoslovancev. Da li po pravici ali po krivici, danes ne bomo razpravljali; pa saj je naše stališče tudi italijanskim vladodržcem dobro znano. Na vsak način nam nalaga zvestoba sklenjenim paktom, da žalostno dejstvo priznamo. Ne drži si pa in si nikoli ne bomo dali jemati v zakonih naravne morale utemeljene pravice, da se za usodo naših sorodnikov v Italiji tako živo zanimamo kakor za našo lastno. Da li imajo Jugoslavlani v Italiji svobodo narodnega razvitka ali ne, to nam ni in ne sme biti vseeno. In če fašistovski režim preganja nedolžne jugoslovanske kulturne delavce, italijanske državljane, samo zato, ker pišejo slovenske in hrvatske knjige, ki jih cenzura dovoljuje, če jih za to zapira, muči in deportira, potem so to krivice, ki so storjene celemu jugoslovanskemu narodu brez ozira na državne meje, je to žalitev jezika in kulture, ki obsega ljudi od Soče do Vardara, je to uničevanje vrednot, ki so skupne nam vsem, naj živimo pod to ali ono postavo. In kdor teh narodnih in kulturnih vrednot ne spoštuje, ta ne more računati na naše prijateljstvo niti na kakšne pakte, ki bi sloneli na globljem in odkritosrčnem razmerju.

G. Mussolini, ki gotovo kot globoko pronicujoč um boljše nego kdorkoli drugi ve, da je življenjska skupnost Srbov, Slovencev in Hrvatov tako globoka, da je tudi tak notranji razpor, kakor je sedanj, ne more razdreti, ampak se bo končal v le še večji poglavitvi, — g. Mussolini, pravim, bo gotovo tudi vedel upoštevati to naše prepričanje: da brez spoštovanja, vpoštovanja in obzirnosti napram našemu skupnemu nacionalnemu čustvovanju, časti in zahtevam, ki na njih participirajo vsi Jugoslavlani, kjerkoli živijo, ni in ne more biti resničnega prijateljstva med nami in Italijo. Le kdor rešpektira naravne pravice vsakega, ki govori slovenski ali srbohrvatski jezik, lahko računa na našo poštenost, odkritost in zvestobo, če hoče stopiti z nami v tesnejše razmerje v skupnem interesu in v interesu vse Evrope.

Posledice hujskarije

Zagreb, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Svoječasno se je tisk KDK in tisto časopisje, ki je naklonjeno KDK, z vsemi silami prizadeval javnosti predočiti, da je ustrelila mladeža Slovenca Stanka Petriča zagrebska policija. Po aretaciji zagrebskega pomočnika Smida se je izkazalo, da izvira krogla, ki se je našla v Petričevem telesu, po vsej verjetnosti iz Smidovega revolverja. To dejstvo obenem dokazuje, kako je zagrebska ulica radi hujskanja brezvestnega časopisja postala razuzdana. Celo starejši obrtniki porabljajo ognjeno orožje proti meščanstvu, samo da uprizarjajo večje nemire.

Široke konzultacije se pričele

Skupščinski predsednik predlaga široke konzultacije - Vrstni red avdienc - Parlamentaren razvoj krize - Danes prideta v Belgrad dr. Maček in Pribečević - Komentarji in ugibanja k prihodu šefov KDK - Seja demokratov - Seja trojke - Mandat za sestavo nove vlade bo poverjen večkrat

Belgrad, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Z avdienco skupščinskega predsednika se je otvorila pot posvetovanjem v dvoru. Ilija Mihajlović je predlagal posvetovanje šefov vseh strank in parlamentarnih skupin. Kriza se torej razvija popolnoma parlamentarno. Kakor se čuje in kakor smo dobili informacije iz klubov, je vrstni red posvetovanj na dvoru razvrščen tako-le:

Danes od pol 5 do pol 6 je bil kot šef najmočnejše stranke v dvoru Aca Stanojević. Za njim je bil v avdienci šef radikalnega kluba Velja Vukičević. Jutri depoldne je ob 10 predvidena avdienca dr. Mačka. Ob 12 Ljube Davidovića. Ob 2 popoldne Pribečevića. Ob 4 dr. Korošca. Ob pol 5 dr. Hrasnice (ker se dr. Spaho mudi v Sarajevu). Nato Joce Jovanovića in Lazića. Po tem razporedu bi bila jutri končana vsaj prva posvetovanja.

Danes je šlo za vsebino napovedanih formalnosti. Najprvo se je mnogo ugrabilo o tem, ali bosta Pribečević in dr. Maček dejansko prišla v Belgrad in kaj bosta kralju predlagala. Zaenkrat je to vprašanje zanimivo radi tega, ker, če kdaj, gresta ta dva politika v svojem srcu popolnoma narazen, čeprav bi javnost rada presenetila s skupnim nastopom v dvoru. Nekateri so danes popoldne opozarjali na možnost, da ostane dr. Maček intransigent in pod Perrarjevim vplivom. Ponovno se je poudarilo, da njegova stranka računa samo z narodom in kraljem. Torej, ker ga kralj zove, ni po programu nobene ovire, da ne bi prišel v Belgrad. Kljub temu pa se je naglašalo, da so hrvatski omladinci že pred tem poslali dr. Mačku spomenico, da ga ne puste v Belgrad in da ga smatrajo za izdajalca lastnih gesel, če bi to storil. Dalje se dr. Maček od vsega začetka boji frankovskih skrajnežev, da bi ti ta korak izrabili za agitacijo zoper Radičevu stranko.

Beležimo te trditve le radi popolnosti situacijskega poročila. Dejstvo je namreč, da je bilo za varnost obeh politikov z vladne strani poskrbljeno in da so prišli prav do prvih postaj nasproti varnostni organi, da se prepreči vsak incident z ene in z druge strani. Dr. Mačka in Pribečevića pričakujejo v Belgradu za jutri s prvim zagrebskim brzovlakom.

Zanimivejše je bilo ugibanje, kaj bosta dr. Maček in Pribečević predlagala. Nekateri so trdili, da bo dr. Maček ponovno stavil zahtevo po federativni ureditvi države, Pribečević pa da bi se zadovoljil z razpustitvijo narodne skupščine in razpisom novih volitev. Na drugi strani pa že danes računajo z iznenadenji. Oba, dr. Maček in Pribečević, naj bi se v zadnjem trenutku na Davidovičev mig zedinila na to, da bi priznala državo, dinastijo in ustavo. Predlagala bi blok narodnega reševanja, v katerega bi v volivni vladi vstopili Ljuba Davidovića, dr. Maček, Pribečević, zemljoradniki in eventualno Aca Stanojević.

Ta vest je dobila svojo verjetnost vsaj v skupščinskih krogih radi druge vesti, da pride ta jutri dr. Maček in Pribečević iz koldvora naravnost v demokratski klub v skupščino, kjer ju bo pričakovalo vodstvo DS. Da pa imej blok kaj izgleda, tako se je trdilo, morajo ti politiki povedati javnosti, kakšna jamstva bosta dala oba politika narodu in državi, da bo njuno razdiralno delo prenehalo, ko sta dosejda samo rušila. Dalje, ali je mogoče dati dr. Mačku tako jamstvo ravno sedaj. Vsekakor je prestolica, oziroma krog odločujočih politikov, zelo radoveden na nastop obeh voditeljev opozicije. Zdi se, da je razvoj mnogo odvisen od tega, kaj bosta oba vladarju predlagala.

V zvezi s tem je veljalo politično zanimanje tudi drugim voditeljem. Pozornost so vzbudila današnja posvetovanja. Demokrati so imeli daljšo sejo. Značilen je sklep, da se mora odslej vodstvo DS sestajati vsak dan ob 11 dopoldne in da o vseh odločilnih korakih sklepa le vodstvo. Ta korak se razlaga na ta način, da je v klubu DS zelo močna skupina, ki očita Ljubi Davidoviću, da se je prenačil in udal Pribečeviću ter da se je kriza otvorila, ko prav za prav ni bila potrebna, DS pa v tej krizi ni sigurna.

V predsedništvu vlade so se dolgo mudili dr. Anton Korošec, Velja Vukičević, Ilija Mihajlović in dr. Halil beg Hrasnica, ker je

dr. Spaho odsoten. Tudi ta sestanek se je v dneh posvetovanj na dvoru tolmačil na ta način, da je trojna koalicija močan činitelj in že gotova zveza. Ugibanje, kaj bo predlagal Velja Vukičević, je privelo v demokratskih vrstah do rezultata, da je spricho spora med radikali in demokrati za Vukičevića mogoče, da predlaga trojno koalicijo. Ti informatorji so hoteli vedeti, da je kandidat za zunanjega ministra v bodoči vladi dr. Ninko Perić.

Mandat dobi ev. tudi dr. Maček

Mnogi pa so trdili, da se bo kriza razvila na ta način, da se bo poskusilo s posvetovanji na vse strani in da se bo mandat za sestavo vlade poveril večkrat. Ta mandat za sestavo vlade naj bi dobil ev. tudi dr. Maček, če se mu posreči sestaviti vlado. Če se njemu ne bi posrečila sestava vlade, naj bi dobil mandat Ljuba Davidovića, ker bi potem mogel dokazati, da je bila kriza potrebna.

Informacije, da se kriza ne bo vlekla preko pravoslavnih božičnih praznikov, so se danes ponovno zatrjevale. Vendar je v vladni krizi tako, kot pri bolezni: Nihče ne ve natančno, kdaj nastopi nov moment, ki da poteku bolezni novo smer. Zato so politiki na ta vprašanja odgovarjali: Ne bodite optimisti, pa tudi ne pesimisti. Vse gre v redu. Kakor se zdi, bo odločitev odvisna od tega, ali se bodo vršila širša ali samo ožja posvetovanja, to je, ali se bodo posvetovanja raztegnila na dolgo časa. Dalje, ali bo iz teh širših posvetovanj nastalo kaj pozitivnega. V tem poslednjem slučaju bi sporazum obsegal tudi sprejetje novega proračuna. Kajti vlada z dvanaestinitami pač ne bi bila koristna državnemu ugledu niti na znotraj niti na zunaj, niti to ne bi pripomoglo k državni konsolidaciji.

Razne možnosti

Ce pa nikakor ne pride do sporazuma, se zdi, da se bo poveril mandat strankam, ki so sedaj v parlamentarni večini in ki bi imele nalogo, da sprejmejo proračun in nujne zakone, nadalje pa bi delale na nadaljnjem sporazumevanju med Belgradom in Zagrebom. Ta koalicija bi bila četvorna. Ako ne bi prišlo do četvorne koalicije, bi bila naravno nujen izhod trojna koalicija, ki bi prevzela, zavedajoč se dolžnosti do naroda in države in do našega gospodarskega stanja, vodstvo države v svoje roke in bi nadalje, kot doslej četvorna koalicija, vodila politiko sporazumevanja z zagrebsko opozicijo.

Vsa ta ugibanja so seveda več ali manj le presojanje trenutnega položaja. Mnogo je intrig, mnogo je tudi izmišljenih vesti. Tako n. pr. so se danes po Belgradu trdovratno širile govorice, da je vpklojen minister dvora Janković. Na drugi strani so zopet zelo zanimiva stalna posvetovanja vseh vladnih in izven vlade zastopanih politikov in parlamentarnih vodstev. Zdi se, da bo jutrišnji dan, potem ko bodo zaslišani voditelji opozicije, prinesel dokaj svetlosti v nadaljnji razvoj in da bo jutri zvečer mogoče vsaj približno trditi, kakšen značaj bo imela bodoča vlada.

Pristaši Marinkovića za četvorko

Zagreb, 3. jan. (Tel. »Slov.«) »Obzore« prinaša vest, da se je na konferenci Marinkovičevih prijateljev sklenilo, da marinkovičevci v tej krizi nastopijo ločeno in da se bodo na vsak način prizadevali za vlado četvorke. »Obzore« javlja, da so bili na tej konferenci tudi Kosta Timotijević, Matejić, dr. Ilija Šumenković in drugi.

Zanimiv uvodnik dr. Krnjevića

Zagreb, 3. jan. (Tel. »Slov.«) »Narodni val« prinaša uvodnik, ki ga je napisal tajnik HSS dr. Jure Krnjević. V njem razpravlja o vladni krizi ter pravi, da je Belgrad že pred daljšim časom sklenil, da se znebi dr. Korošca kot predsednika vlade, kar se najbolje vidi iz vesti in člankov v beograjski »Politiki«. Iz istega vzroka se tudi javno in tajno poroča v Zagreb, da je vsemu zlu kriv dr. Korošec in da je za današnje stanje on odgovoren. Dr. Krnjević pravi, da ni prav nobenega Hrvata, ki bi verjel tem glasovom in da hrvatski narod z ogorčenjem zavrača te glasove.

Trije predlogi dr. Mačka

Dr. J. Nevistić poroča »Pravda« iz Zagreba to-le:

»Za razvoj vladne krize vlada v Zagrebu vedno večje in večje zanimanje. (Dr. Mačkova izjava, da ga kriza ne zanima, je bila torej le prazna krilatica. Op ured.)

Najmanjše zanimanje pa kažejo federalisti. Oni so ekstremisti in zahtevajo popolno preureditev države, in to ne potom volitev, temveč potom oktobra, kakor je bilo tudi ustvarjeno stanje od 1. decembra. Pri zmernejših strujah pa je opaziti dvoje stališč. Pesimisti se boje, da bi se vladna kriza rešila pred pričetkom širokih konzultacij z nastankom vlade trojne ali četvorne koalicije. Radičević sprejemajo to eventualnost z resignacijo, ker mislijo, da morejo še čakati in da bi bilo za vse v strankarskem oziru prilično ugodno, ker bi se tako izognili raznim nesoglasjem v stranki, zlasti z levičarsko razpoloženim krilom, ki je pod direktno sugestijo gospe Marije Radić.

V Pribečevićevi okolici pa se opaža neka potrtost, ker pritiskajo na g. Pribečevića zlasti njegovi pristasi iz Like, Bosne in Vojvodine, da skuša z vsemi silami čim bolj omiliti stališče dr. Mačka in tovarišev in da izkoristi otvoritev krize. Tako treba tudi tolmačiti izjavo g. Pribečevića, da za KDK niso kompetentne izjave posameznikov — s čimur je meril na Mačkov govor v Križevcih — temveč so merodajni le sklepi plenuma in poslovnega odbora KDK.

Značilno je, da po otvoritvi vladne krize zborujejo radičevići za sebe v poslopu oblasti ne skupščine, dočim samostojni demokrati pri g. Pribečeviću v hotelu »Esplanade«.

Od dobro informirane osebe se mi je posrečilo zvedeti, da je dr. Maček zahteval, da se na seji poslovnega odbora KDK otvori debata o preureditvi države in da izdela KDK v tem vprašanju točno svoje stališče. Gospod dr. Maček je, kakor sem izvedel, postavil kot podlago za debato tri predloge o preureditvi države.

Prvi predlog pomeni trialistično ureditev države, drugi dualistično, po katerem bi se postavile vse pokrajine bivše Avstro-Ogrske na eno stran, Srbija in Črna gora na drugo. Tretji predlog je federalistična ureditev.

Ta zadnji predlog je najbolj umerjen. G. Pribečević ni nikakor hotel, da bi prišlo v tej stvari do debate, ker je bil prepričan, da bi nastala v tem slučaju v vrstah poslancev KDK nesoglasja. Zaradi tega je bilo zahtevano, da se formulirajo samo taktične zahteve KDK. Glavna zahteva bi bila: mandat za volivno vlado, ki bi jo sestavila KDK ali pa nevtralna vlada, ki bi jo sestavile strankarsko neekspionirane osebnosti.

Zelo značilna je vest, ki se je včeraj (1. 1.) razširila v tukašnjih političnih krogih, da imata g. Pribečević z ene, g. Maček pa z druge strani zvezo z Belgradom in to vsak za sebe.

Včeraj se je celo trdilo, da je imel g. Pribečević tajen sestanek z nekim odposlancom g. Davidovića. Misli se, da je ta odposlanec g. Svetozar Gjurdjević. Nadalje se trdi, da je neka politična oseba odpotovala iz Zagreba v Belgrad.

Danes je obiskal Pribečevića v hotelu »Esplanade« poslanec SDS dr. Milan Kostić. V pogovoru je dejal dr. Kostić, da so izjave radičevceev postranskega pomena. Svo bodne volitve so mogoče kljub temu, da te taji dr. Maček.

G. Maček in g. Pribečević čakata na beograjski poziv h konzultaciji. Če pride ta poziv, bosta odpotovala skupaj, ker eden brez drugega noče iti.

Objavljamo v celoti to poročilo, ker na oni strani potrjuje vse naše trditve o nesoglasjih med HSS in SDS, na drugi strani pa prinaša več jasnosti glede zahtev dr. Mačka. Drugo pa je seveda vprašanje, če bodo trije predlogi dr. Mačka tudi podlaga za pogovornja za sporazum in če ne bo zmagala srednja pot, ki je v treh predlogih dr. Mačka ni videti.

Hrasnica pri Korošcu.

Belgrad, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Nocoj se je ponovno sestal ministrski predsednik z zastopnikom muslimanskega kluba dr. Halid beg Hrasnico.

Avtomobilska nezgoda gen. Živkovića.

Belgrad, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Pozno zvečer se je snoči zaletel avtomobil generala Živkovića v neki tovarni avtomobil. Lahko je bil ranjen neki narednik, ki je sedel poleg generala. Uvedla se je preiskava, da se dožene, koga zadene krivda.

SDS v skrbeh

Strah, da bi bila potisnjena ob stran

Zagreb, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Med samostojnimi demokrati se je pojavila bojazen, da ne bi razplet krize šel v tako smer, da bi oni ostali na strani. Posebno se boje, da bi moglo priti do neposrednega stika med zastopniki večine Hrvatov in Srbov brez Pribevičevega posredovanja. Zato prinaša »Riječ« uvodnik »Križa KDK«, v katerem trdi, da so odnosi med strankami KDK popolnoma iskreni in prisrčni. Na koncu se ozira na vest, da se je med člani trdnje koalicije pojavilo mnenje, da bi se večina Hrvatov sporazumela z večino Srbov in Slovencev. »Riječ« se v uvodniku z oziranjem na to obrača proti radičevcem in pravi, da se je dostikrat dokazalo, kam so Hrvati prišli, ko so se pogajali z Belgradom sami. Ta pisava »Riječ« se živahno komentira. V političnih krogih opozarjajo na nedoslednost samostojnih demokratov, ki so silno napadali sporazum RR ter se prizadevali, naslikati javnosti ta sporazum kot nasproten interesom naše države, sedaj pa se samostojni demokrati postavljajo kot nekaki varuhi, brez katerih se ne bi noben sporazum posrečil.

KDK razpravlja o vladni krizi

Zagreb, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila seja poslovnega odbora KDK. Navzoči so bili skoro vsi člani odbora. Razpravljali so, čeprav so izjavljali, da se kriza njih ne tiče, o vladni krizi. Med sejo so se raznesle vesti, da je namestnik velikega župana Maksimović dobil služben poziv za vodji KDK, da bi prišla na konzultacije. Pri tej priliki so članikarji vprašali voditelje KDK, ali besta na ta poziv odšla v Belgrad. Dobili so odgovor, da bi tak poziv z limine odklonili. Sicer pa se je sklenilo, da gresta v Belgrad. Ves dan so se vršila posvetovanja, kako stališče naj bi se pri eventualni konzultaciji zvezlo. »Riječ« piše, da je izključeno, da bi dr. Maček in Pribevič odpotovala danes v Belgrad. Če bi dobila poziv na konzultacije, bi jutri, v petek odpotovala.

„Narodna Politika“ kot dnevnik

Prvega januarja je izšla prva številka »Narodne Politike« kot dnevnik. To je brez dvoma historičen dan za katoliško gibanje med Hrvati. Prvi hrvatski katoliški dnevnik se ustanovili očetje kapucini na Reki 1. 1912. pod imenom »Riječke Novine« in pod uredništvom Petra Rogulja, Rudolfa Eckerta in drugih tedanjih hrvatskih katoliških omladincev. List se je zelo hitro razširil vsled svojega pravičnega političnega stališča in svoje energične obrambe hrvatskih in katoliških interesov. Ko je izbruhnila svetovna vojna, je madžarska vlada na Reki list ustavila in zato se je list začasnó preselil v Zagreb, kjer sta ga urejevala Peter Rogulja in Marijo Matulič.

V Zagrebu je izhajal list pod imenom »Novine« in si v kratkem pridobil velik ugled vsled svoje pisave za časa svetovne vojne. Ko je moral pokojni Peter Rogulja v vojsko, je prevzel uredništvo lista dr. Janko Šimrak. Poleg njega sta urejevala list še sedanja profesorica dr. Kralj-Deželič in sedanji urednik dr. Marijo Matulič.

Leta 1918., ob priliki reorganizacije katoliškega gibanja med Hrvati in ustanovitve Pučke stranke so se spremenile »Novine« v »Narodno Politiko« in se kot take vzdržale do volitev v konstituantno. Od tedaj pa do božiča 1. 1923. niso imeli svojega katoliškega dnevnika. To je bilo razdobje najtežjega boja za obstanek. Toda voditelji katoliškega gibanja niso mirovali, temveč so ustanovili konzorcij tisočarjev za katoliški list in pričeli pripravljati tla za izhajanje lista. Še pred tem je začelo zbirati. Pijevo društvo za dober tisk naročnike za list. Po velikem trudu in velikih žrtvah se je na vse zadnje vendarle posrečilo, da je prvega januarja izšla prva številka dnevnika.

Ze prva številka novega dnevnika kaže, v kakšnem duhu bo urejevan list. Ima najboljše politične informacije od svojih dopisnikov iz raznih središč naše države. Uvodni članki se odlikujejo po svoji resnosti in objektivnosti, kakršna se najde le redko. Sotrudniki za zunanjo politiko iz Pariza, Strasbourga, Varšave, Londona, Sofije in Lova so dobri žurnalisti in se oglašajo pogosteje. Posebno pozornost posveča »Narodna Politika« večnemu mestu Rimu, kot središču krščanstva. Iz Rima objavlja skoraj v vsaki drugi številki podlistke, članke in vesti, ki so vse zelo zanimive. Zlasti upošteva pri tem socialno vprašanje. Ravno tako dobro je poskrbljeno za roman in podlistek.

»Narodna Politika« je zato v čast naši žurnalistiki in dolžnost vsakega Slovenca, ki se zanima za hrvaško vprašanje, je, da se naroči na list. »Narodna Politika« se naroča pri upravi »N. P.«, Zagreb, Kapol 27 in velja kot vsi zagrebški dnevniki 40 dinarjev mesečno. Dijaki, delavci in omladinici dobe list za 30 Din.

Dunajska vremenska napoved: Polagoma bo zmerom manj oblačno, mraz pa bo postal hujši. Na jugu in na vzhodnem robu Alp bo morda še snežilo. Temperatura se bo polagoma znižala.

Italija proti Jugoslaviji?

Senzacionalne domneve pariškega lista - Italija računa na neslogo Jugoslovancov

Pariz, 3. jan. (Tel. »Slov.«) »Echo de Paris« domneva, da Italija ne bo obnovila prijateljske pogodbe z Jugoslavijo, ki poteče 27. januarja 1929, kar bi se lahko smatralo kot odkrita napoved neprijateljstva. Italija ni respektirala pred tremi leti sklenjene pogodbe, ki bi imela jamčiti obrambo teritorialnega stanja, ustvarjenega po mirovnih pogodbah. Vse prevratne sile v Madžarski in v Bolgarski, naperjene proti Jugoslaviji, bi lahko računale na pomoč Italije. K temu je prisel še konflikt z Albanijo. Če bi Italija hotela pogodbo z Jugoslavijo podaljšati, bi morala revidirati vso svojo balkansko politiko. Za koncesije pa Italija nima nobenega veselja, ker so Jugoslovani sami med seboj nesložni. — Kakor smo že priobčili glasove angleškega in italijanskega tiska o predstojajočih pogajanjih med našo državo in Italijo, tako priobčujemo tudi vest uglednega pariškega lista.

So to sicer samo domneve, ki pa jih moramo upoštevati, kajti »Echo de Paris« je resen in ugleden list in ima baje tudi precej dobre zveze z Rimom. Kar je zanimivo, je to, da to francosko glasilo svojo domnevo gradi na neslogi Jugoslovancov.

Mi smo že ponovno naglasili, da so izjave ryakov KDK in njihovo delovanje zelo škodovala ugledu naše države v tujini in slabile vsako našo akcijo v inozemstvu. Zato smo tudi vedno svarili pred nemogočimi ekstremnimi zahtevami ter pozivali na slogo in sporazum. Ponavljamo ta naš apel tudi danes. Voditelji KDK bodo imeli priliko sedaj za časa krize točno objaviti, kaj želijo in kaj zahtevajo. Upajmo, da je tudi pri njih zmogalo rodoljublje nad osebno užaljenostjo in da bodo zavzeli tako stališče, ki bo lahko tvorilo podlago za pogajanja o definitivni ureditvi vseh naših notranjopolitičnih problemov.

Mala antanta in nemške reparacije

Mala antanta složna - Italija zahteva povišanje kvote

Praga, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Od informirane strani se poroča kot stališče Českoslovaške k reparacijskemu problemu: Če bi Českoslovaška na konferenci strokovnjakov ne bila zastopana, se tam ne bo odločilo o ničemer, kar bi se tikalo českoslovaških interesov, ne da bi bili pritegnjeni českoslovaški zastopniki. Samo posebi je umevno, da bodo države male antante, ki so dosedaj v teh vprašanjih postopale vedno skupno, našle skupno stališče tudi v tem vprašanju. Vsekakor se bodo o tem vršili razgovori med državami male antante.

London, 3. jan. (Tel. »Slov.«) »Daily Telegraph« napoveduje, da bodo Jugoslavija, Rumunija in Grška, ki dobivajo majhen delež pri nemških, večjega pa pri avstrijskih, ma-

djarskih in bolgarskih reparacijah, v kratkem nastopile pri velikih zaveznikih za to, da se njihove celokupne reparacijske zahteve vpoštevajo pri odmeri celotnih nemških obveznosti, ker je Nemčija po čl. 230 in 231 in dodatku I. mirovnih pogodb odgovorna tudi za reparacijske obveznosti svojih bivših zaveznikov.

Milan, 3. jan. (Tel. »Slov.«) »Corriere della Sera« zahteva, da se zviša delež Italije pri reparacijah. Kvota 10%, ki je bila določena leta 1920. pred ugotovitvijo italijanske vojne škode, zaostaja daleko za deleži Francije in Belgije. Italija pa lahko zahteva, da se postopa z njo enako, kakor z navedenima dvema državama. Tudi čl. 237 mirovne pogodbe daje možnost revizije.

Težave albanskega kralja

Rim, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Kronanje albanskega kralja Zogua I., ki je bilo določeno že za začetek septembra, se je znova odgodilo, ker se zavlčuje izročitev Skanderbegove krone iz dunajskega zakladnega muzeja. Stvari, ki se nahajajo v dunajskih muzejih, so namreč zastavljene za posojilo Društva narodov, katero pa še ni dalo dovoljenja za prodajo posameznih predmetov. Tudi namera kralja Zogua, da bi poročil italijanskemu kraljevo princu Giovanni, je zadela na težkoče, ker je princinja katoličanka, Zogu pa je glavar enega najvažnejših mohamedanskih plemen.

Sovjeti za mir s sosedi

Bukarešt, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Rumunska vlada je sprejela od poljske vlade obvestilo, da je sovjetska vlada pristala na predlog Poljske, da naj pri pogajanjih za silitenitev prijateljskega pakta in pogodbe o nenapadanju sodeluje tudi rumunska vlada. Rumunski zunanji minister Mironescu je takoj poročal predsedniku vlade in regentskemu svetu o tej zadevi. Odgovor rumunske vlade bo takoj odposlan v Varšavo.

Litva sprejema sovjetski predlog

Kovno, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Litvanska vlada je danes pristala na Litvinovo pobudo, da se podpiše protokol za takojšnje uveljavljenje Kelloggovega pakta ter bo tudi predlagala, da se temu pridružio tudi ostale baltske države.

„Tiskovna svoboda“ na Madjarskem

Budimpešta, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Ko se madjarski parlament zopet sestane koncem meseca januarja, se mu bo predložila novela tiskovnega zakona. Po tej noveli se posamezni listi lahko ustanavljajo svobodno, položiti pa morajo kavgijo 50.000 pengőjev. Pravica do ustavitve lista pa ne bo pripadala več vladi, temveč sodišču. Če je izdajatelj lista član parlamenta, mora sam zaprositi parlament, da ukine njegovo imuniteto. Če o tem ne pride do nobene odločitve, ugasne imuniteta dotičnega poslanca, katerega se potem lahko privede na sodišče.

Nove aretacije

Pariz, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Ze več dni se razne osebnosti brezuspešno prizadevajo, da bi našle medicinsko kapaciteto, ki bi bila pripravljena, kriti sleparstva bivšega finančnega ministra Klotza z zdravniškim mnenjem, ki bi se glasilo tako, da je Klotz duševno slaboten. Prvo zdravniško spričevalo se je glasilo tako, da je Klotz za svoja dejanja odgovoren. Ponudbe so bile stavljenе že več evropskim profesorjem, ki pa so stvar vsi odklonili, češ da so preobloženi z drugim poslom.

Pariz, 3. jan. (Tel. »Slov.«) V škandalu »Gazette du France« je bilo obtoženih še nadaljnjih šest oseb, med njimi voivoda Aynski in soproga odvetnika gospe Hanau, gospa Hersant. Vsi so obtoženi golufije. Socialistični »Populaire« piše, da bodo oblasti prijele še nadaljnjih 32 oseb, med njimi senatorja Rio, predsednika zvez vojaških oškodovancev, posl. Bertranda in župana v Courtrayu Ackerja.

Državniki ob novem letu

Pri sprejemu diplomatskega zbora pri predsedniku francoske republike g. Doumerque-u je papeški nuncij Maglionie v svojem pozdravnem govoru posebno naglasil miroljubnost politike g. Brianda. Res je, je izvajal nuncij, blagostanje vsakega naroda predvsem odvisno od notranjega socialnega mira. Gotovo pa je ravno v sedanjem času, da je odvisno tudi od blagostanja njegovih sosedov in od harmonije, ki mora vladati med vsemi narodi. Zato z največjimi simpatijami zasledujemo delo francoskega naroda za uvrstitev mednarodnega mira. Francija želi organizirati mir z ostalimi narodi v duhu pravičnosti in bratstva in se trudi, da ga zajame pri vseh konfliktih z razsodišnimi pogodbami. Konečno je nuncij omenil podpis Kelloggovega pakta v Parizu, ki daje najlepše nade narodom.

V svojem odgovoru je predsednik Doumerque izjavil, da Francija tudi v bodoče ne bo izpustila nobene priložnosti, da se mir zagotovi in uvrsti. Ni pa mir odvisen samo od notranjega mira in harmonije v družini narodov; on je odvisen tudi od čute sigurnosti, ki mora vladati med narodi.

Hindenburg za izpraznitev zasedenega ozemlja

Tudi pri Hindenburgu je govoril v imenu diplomat. zbora papeški nuncij Pacelli: Nemčija je že s tem, da je takoj pristopila k paktu proti vojni, svečano stopila v krog onih držav, ki so za miroljubno ureditev razmerja med narodi. Naj bi nastopajoče leto prineslo srečno rešitev vseh važnih in zamotanih problemov, od katerih je odvisen mir v Evropi in naj bi bilo mejnik na poti k vesoljnemu miru in brat-ski slogi med vsemi ljudmi na zemlji.

Hindenburg je odgovoril, da nemški narod bolno čuti danes bolj kakor kdaj to, da je velik del nemškega ozemlja še vedno oropan svobode. Samo med svobodnimi narodi pridejo lahko do polne veljave visoke ideje o sporazumevanju, o miru in o človečnosti. Vsi problemi, ki so zapreka za mirno sožitje med narodi, se morajo rešiti na temelju pravičnosti ne glede na razmerje sile in veličine. Pozdravlja brate in sestre v zasedenem ozemlju z željo, da bodo v novem letu osvobojeni.

Briand za Društvo narodov

Francoski zunanji minister je dal še sledečo izjavo: Trdno upam, da bo leto 1929 prineslo izpolnitev septemskih dogovorov v Zenevi in končno likvidacijo vojnih posledic. Konferenca strokovnjakov je zagotovljena. Če bodo vsi udeleženci pri predstojajočih pogajanjih pokazali dobro voljo, se mi zdi izključeno, da bi konferenca ne imela uspeha, ki bo omogočil uvrstitev miru in tako potrebno zblizanje med Nemčijo in Francijo. Ko smo se nedavno v Luganu sestali, se nam je posrečilo odstraniti celo vrsto nesporazumov, ki so zatemnjevali obzorje. Naša skupna manifestacija, da smo čvrsto odločeni storiti vse, da se nadaljuje politika sporazuma, se ne sme smatrati samo za nič pomembno gesto. Z obojestransko dobro voljo bomo lahko storili velik in pomemben korak naprej na poti k miru. Društvo narodov, katerega avtoriteta se je ravno pri zadnjem južnoameriškem konfliktu zopet pokazala in pri katerem se pod okriljem blagodejne atmosfere zbirajo zunanji ministri skoraj vseh držav, je neprecenljivo polje akcije in dela. Prepričan sem, da bo njegovo delovanje tudi v prihodnjem letu še bolj plodonosno.

Drobne vesti

Dr. Friedrich Daym, bivši poslanec v avstrijskem parlamentu in znani prvak katoliškega gibanja je umrl. Pokojni je pripadal stari češki plemiški rodbini, je bil zaveden Čeh in odločen katolik.

Eksplozija v Parizu. Pri vходу v utrdbo De Boulogne so imeli delavci nalogo, da razstrelijo stari trdnjavski zid. Namesto ene patrona pa so vložili 14 patron. Eksplozija je bila tako silna, da je vrglo kamenje iz zidovja sto metrov daleč. Eksplozija je zelo poškodovala kolodvor okrožne železnice v Parizu, na katerem so se običajno vršili slovesni sprejemi suverenih knezov. Na kolodvoru je bila poškodovana prodajalca časopisov in cvetlic.

Kdo je organiziral upor v Afganistanu. Na splošno senzacija se doznava, da je izginil bratranec afganistanskega kralja Amarkan, katerega je Anglija že več let konfinirala v Alahabadu v Indiji. Smatra se, da je Amarkan v zvezi z nemiri v Afganistanu.

Trgovinska pogodba, sklenjena med Italijo in Španijo, dovoljuje obema strankama največje medsebojne ugodnosti. Španija je znižala nekatere carinske postavke.

Pritrdilo za imenovanje bolgarskega vojnega ministra Vikova za poslanika v Rimu je prislo. Zunanji minister Burov je obvestil poslanike Anglije in Francije o razlogih tega imenovanja.

Katolikov na Holandskem je po najnovjših statističnih podatkih 2.444.583, protestantov pa 3.658.787. V katoliških šolah je 472.628 učencev, v državnih nekatoliških šolah pa približno istotoliko. V semeniščih je 253 slušateljev napram 110 pred desetimi leti.

Novosadska vremenska napoved. Oblačno. Ponekod dež. Drugod sneg, zlasti v severnih krajih. Zmerni vetrovi severovzhodne smeri.

Poslanec dr. Tuka aretiran

Praga, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Poslanec slovaške ljudske stranke in bivši šefurednik »Slovaka« dr. Bela Tuka je bil danes v Bratislavi aretiran in takoj izročen v preiskovalni zapor. Dr. Tuka je star 48 let. Pred prevratom je bil profesor na madžarskem vseučilišču v Bratislavi. Ko je bila po prevratu njegova prošnja za reaktivacijo od vlade odklonjena, se je posvetil žurnalistiki in politiki. Znal si je pridobiti sčasoma zaupanje voditelja ljudske stranke gosp. Hlinke in je dolgo časa igral v tej stranki vodilno vlogo. Pripadal je skrajnemu radikalnemu slovaškemu pokretu. Ko je lansko leto javno nastopil z izjavo, da je oktobra 1928 v razmerju med Češko in Slovaško nastopil vacuum iuris, je proti njemu v vsej javnosti izbruhnilo ogorčenje in množile so se pritožbe, da je v službi madjarskega iredentizma. Zahteval je, da naj se v Slovaški izvede plebiscit, da bi se ljudstvo moglo izjaviti, ali še hoče ostati v državnem sklopu republike, češ da so zastopniki Slovaške pred desetimi leti sklenili samo začasno preizkusno pogodbo za dobo desetih let. Prva konkretna obtožba proti dr. Tuki je padla od voditelja narodnih demokratov na Slovaškem poslanca dr. Ivanke, ki je javno trdil, da dr. Tuka tajno organizira mladino v revolucionarna društva, da bi mogel s temi organizacijami ob ugodnem času dvigniti upor in pomagati Madjarom, da zopet osvojijo Slovaško. Nedavno je bil od praškega parlamenta na zahtevo sodišča izročen in sedaj bo imel priliko, zagovarjati se pred sodiščem.

Bolezen angleškega kralja

London, 3. jan. (Tel. »Slov.«) Današnje dopolnilsko zdravniško poročilo javlja, da je imel kralj nemirno noč, da pa se njegovo stanje v splošnem ni spremenilo.

Za pravice katoličanov v Mehiki

Milan, 3. jan. (Tel. »Slov.«) V San Antoniu v Texasu zbrani mehiški škofje so po vrnitvi nadškofa Floresa iz Morevilje iz Rima na podlagi papeževih naročil izjavili v skupnem pastirskem listu, da za poravnavo konflikta ni na potu ničesar, čim se ustavi preganjanje katoličanov. V tem slučaju bi Cerkev ne stavila svojih zahtev, drugače pa bi tudi državljanom ne mogla prepovedati, da se poslužujejo svojih pravic obrambe.

„Kuhinja laži“

Pod tem naslovom se vodi precej ostra polemika med »Jutarnjim listom« in zagrebškimi »Novostmi«. »Jutarnji list« očita »Novostim«, da so kuhinja laži, »Novosti« pa odgovarjajo z istim protiočnikom. V vsem pa gre za vest, da so baje radikali kupili tiskarno »Tipografija«, v kateri se tiskajo listi »Jutarnji list«, »Obzore«, »Večere« in »Hrvat«.

»Jutarnji list« je vložil vsled te vesti proti »Novostim« tožbo, »Novosti« pa odgovarjajo, da bodo pred sodiščem svoje trditve dokazale. Ker pride stvar pred sodišče, bo itak Jognano, kje da je ta »kuhinja laži« in zato mi to polemiko le po svoji novinarski dolžnosti registriramo.